УДК 636.7.044

DOI 10.32900/2312-8402-2020-124-89-96

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЦУЦЕНЯТ ЯК МАРКЕРИ ВІДБОРУ ДЛЯ ЇХ ПОДАЛЬШОГО ВИКОРИСТАННЯ

Коваленко В. М., к. с.-г. н., доцент**Глазков Е. О.,** д. мед. н., доцент**Галицька Л. М.,** асистент**Левченко А. В.** асистент

ДЗ «Луганський державний медичний університет»

При відборі цуценят, придатних для подальшого вирощування, дресирування і тренування, необхідно приділяти увагу, як стану їх здоров'я, так і виразності необхідних психофізіологічних якостей. Психофізіологічні якості (властивості) цуценят реалізуються в їх поведінці, тому для визначення їх стану проводяться різноманітні тестові випробування, в яких моделюють деякі життєві ситуації, які допомагають визначити необхідну поведінку тварин. Психофізіологічні властивості цуценят виступають як задатки або здібності, розвиток яких в процесі подальшого дресирування і тренування забезпечує виконання поставлених перед кінологічними підрозділами завдань.

У викладеному матеріалі наведено порівняльний аналіз і повторюваність результатів тестування цуценят на різних етапах їх індивідуального розвитку, за методиками Стенлі Корена і Віл'яма Кемпбелла. Отримані в дослідженнях дані свідчать про розбіжність в результатах тестування поведінкових якостей цуценят методами Стенлі Корена та Віл'яма Кемпбелла. Зазначені в тестах Стенлі Корена ознаки поведінки мають досить високу позитивну кореляцію в онтогенезі ($r = +0,59 - +0,87$), а отже, при зміні віку, безсумнівно успадковуються, на відміну ознак зазначених в тестах Віл'яма Кемпбелла ($r = -0,09 - +0,28$). Найвищий кореляційний зв'язок, в тестах Стенлі Корена, відзначався між показниками тестування цуценят на II і III періодах соціалізації ($r = +0,78 - +0,87$).

Вивчення кореляційних зв'язків поведінкових особливостей цуценят на різних етапах онтогенезу, дало змогу виявити найбільш інформативні ознаки для селекції (маркери), а отже і можливість підвищити вірогідність відбору щенят за поведінковими ознаками в ранньому віці.

В якості практичного застосування, рекомендовано вік, приблизно 14 – 17 тижнів, як ідеальний період для тестування цуценят, з використанням найбільш інформативних маркерів селекції (психофізіологічних властивостей), зазначених в тестах Стенлі Корена.

Ключові слова: цуценята, психофізіологічні властивості, поведінка, тести, відбір.

Здатність собаки до ефективного виконання будь-якої роботи визначається не тільки приналежністю до породи та якістю дресирування, а й індивідуальними якостями, основу яких складають її психофізіологічні властивості. Психофізіологічні властивості виступають в якості задатків чи здібностей, які, в процесі дресирування, розвиваються, і як наслідок, формують робочу поведінку – «поведінковий репертуар».

Питання відбору собак за своєрідними ознаками поведінки завжди викликали чималий інтерес у провідних селекціонерів нашої країни і за кордоном.

Більш ніж за півстоліття в області етології, зоопсихології та нейрофізіології накопичено достатньо відомостей про стадії розвитку собаки і формування її поведінки, що стало підґрунтям для розробки різноманітних методик оцінки і відбору цуценят за їх психофізіологічними властивостями.

У світових кінологічних виданнях і публікаціях наводяться безліч програм тестування різних вікових груп, що практикуються індивідуальними школами, розплідниками, відповідними організаціями та відомствами. В основу цих тестів закладено створення різних ситуацій, які ініціюють відповідну поведінку собаки, котра демонструє психофізіологічні властивості організму. До того ж, оцінюючи поведінку тварини в ранньому віці, є можливість «зчитувати» генетично закладену здатність її до того чи іншого виду дресирування. Психофізіологічні якості (властивості) цуценят реалізуються в їх поведінці, тому для визначення їх стану проводяться різноманітні тестові випробування, в яких моделюють деякі життєві ситуації, які допомагають визначити необхідну поведінку цуценяти.

Нажаль, на сьогодні проблеми тестування собак ще недостатньо вирішені. Відсутність науково обґрунтованих методик перевірки цуценят у ранньому віці призводить до того, що кожен кінолог відбирає цуценят на власний розсуд, часом просто спираючись на інтуїцію або принцип подібності з найбільш видатними предками, оскільки не в змозі самостійно сформулювати комплекс відповідних критеріїв «маркерів» відбору. Тому, при відборі цуценят для різноманітних потреб, крім визначення стану здоров'я, віку та породи, необхідно оцінювати виразність і якісний стан їх психофізіологічних властивостей, які впливають на ефективність подальшої робочої поведінки собаки [1-11].

На сьогодні вкрай важливим є забезпечення достовірності раннього відбору цуценят для відповідного використання. Однак, не зважаючи на це, до теперішнього часу порівняння ефективності застосування різних програм тестування і відбору собак в ранньому віці, не проводилося.

Тому, одним з пріоритетних напрямків розвитку собаківництва, в даний час, є пошук найбільш ефективних систем оцінки і відбору собак в ранньому віці за пов'язаними з психофізіологічними властивостями організму (спадково обумовленими) ознаками, такими як: особливість поведінки в тих чи інших умовах існування, витривалість, реагування на стресові ситуації тощо.

Метою досліджень було проведення порівняльного аналізу і повторюваності результатів тестування цуценят на різних етапах їх індивідуального розвитку, за методиками Стенлі Корена [9] і Віл'яма Кемпбелла [10].

Матеріали та методи досліджень. Матеріалом для досліджень слугували показники поведінки цуценят (в балах), отримані тваринами за окремі вправи, в залежності від віку і статі.

Об'єктом досліджень були цуценята народжені від трьох споріднених племінних сук породи німецька вівчарка на стадіях критичних періодів соціалізації. Обладнання: металева банка, рушник 50x70 см, тумбочка на колесах, секундомір, ласощі.

Під соціалізацією розуміють багатоступінчастий процес, в ході якого складається особистість соціальної тварини і утворюються зв'язки з її оточенням. Кожен етап соціалізації обмежений в часі і має критичні терміни, коли включаються вроджені програми поведінки, які добудовуються за рахунок придбання нових умовних рефлексів, і тренуванням доводяться до досконалості.

Для забезпечення орієнтування при подальшому викладі матеріалу, ми вибрали терміни соціалізації, найбільш характерні для середніх і великих службових

порід, оскільки особливості їх вікової фізіології найбільш близькі до середніх показників:

Перший період соціалізації (4-8 тижнів). Це імпринтинг (фіксація в пам'яті ознак об'єктів при формуванні або корекції вроджених поведінкових актів). Основний сенс імпринтингу полягає в запам'ятовуванні певних ознак об'єктів, що викликають в подальшому житті будь-які поведінкові реакції (образ матері, ворога, статевого партнера, їжі; образ людини-партнера).

Другий період соціалізації (ювенільний) (14-17 тижнів). Перехід з тільки молочного вигодовування на тверду їжу. У цей період відбувається формування типологічних особливостей. У цуценят змінюються зуби, і цей процес супроводжується цілим рядом фізіологічних особливостей. У більшості собакенят починає проявлятися пасивно-оборонна реакція, різко змінюється поведінка, яка визначає всі наступні характеристики вищої нервової діяльності. Формуються типологічні особливості темпераменту і характеру, оборонні реакції. Різко зростають активність і самостійність.

Третій період соціалізації (21 тиждень і більше). Період настання статевої зрілості. До цього моменту ріст цуценяти в основному закінчується. Суть третього періоду полягає в тому, що собака розділяє світ за ознакою «свої» і «чужі». До понять «МИ» і «Я» додається «ВОНИ». Оскільки собака сприймає людину як представника свого виду, то і людей в ході останнього етапу соціалізації вона поділяє на своїх і чужих.

Для оцінки елементів «розумової діяльності» цуценят, моделювалися деякі ситуації, які ініціювали відповідну поведінку тварини.

Для визначення індивідуальних особливостей поведінки тварин ми проводили тестування цуценят за методиками Стенлі Корена [9] і Віл'яма Кемпбелла [10]. В ході тестування моделювалися деякі ситуації, які ініціювали відповідну поведінку тварини. При проведенні тестування оцінювалась реакція (відповідь, дія) цуценяти на різні подразники навколишнього середовища. Оцінюючи дану поведінку, накопичувалися дані (бали) про якість і виразність психофізіологічних властивостей тварин, а отже прогнозувалися їх робочі якості.

Тестування поведінки тварин проводилося в умовах населеного пункту (сквер, двір, тротуар, пустир серед житлових приміщень і т.п.), в місці незнайомому для собаки. Тварин показувала людина знайома для неї (господар, заводчик, кінолог, за яким закріплена собака). Не проводилось тестування, коли собака втоплена або сита.

Тести проводились у формі гри, спокійно і доброзичливо. Підвищення голосу, вираження невдоволення не допускалося. Для отримання найбільш точної оцінки поведінки цуценяти, тестові випробування проводили до 10 разів в різних місцях. Усі дослідні цуценята, відповідно віку, мали міцний кістяк, добре розвинену мускулатуру, правильний постав кінцівок, здорові зуби, гарний нюх, зір, нормальну шерсть, міцну хватку. Крім того, вони не мали вад, хвороб і недоліків, що обмежують або виключають службове використання собак.

Під час тестування якісно оцінювали загальну поведінку цуценяти, ступінь урбанізації, тобто його відношення до факторів міського середовища, зокрема, до перехожих, які йдуть назустріч, обганяють його, чи пробігають повз; до незвично одягнених людей; дітей, тварин, автотранспорту; до працюючих механізмів, під'їздів будинків і будівель тощо.

При оцінці поведінки цуценяти звертали увагу і характеризували такі його властивості: впевненість у собі; цікавість; контрольованість; байдужість до шумів; байдужість до людей; боязкість; агресивність; здатність концентруватися.

Результати досліджень.

Суперечливість накопичених в кінологічній літературі численних даних щодо застосування різних методик тестування цуценят дало нам підставу для проведення власних досліджень, метою яких стало порівняння результатів тестування цуценят та їх повторюваності на різних етапах індивідуального розвитку, за методиками Стенлі Корена і Віл'яма Кемпбелла.

Отримані в наших дослідженнях дані свідчать про розбіжність в результатах тестування поведінкових якостей цуценят методами Стенлі Корена та Віл'яма Кемпбелла (табл.).

Таблиця

Оцінка показників поведінки цуценят, бал

Тест Стенлі Корена $M \pm m$						
Пункти тесту	Пси, n = 8			Суки, n = 9		
	Періоди соціалізації					
	I	II	III	I	II	III
Швидкість досягнення мети	2,4 ± 0,2	4,8 ± 0,4	4,7 ± 0,4	3,3 ± 0,3	4,8 ± 0,3	4,8 ± 0,4
Воля до свободи	4,4 ± 0,4	4,7 ± 0,4	4,8 ± 0,2	3,9 ± 0,3	3,8 ± 0,4	3,8 ± 0,3
Розуміння інтонації	3,4 ± 0,2	4,6 ± 0,3	4,7± 0,3	3,5 ± 0,3	4,5 ± 0,3	4,6 ± 0,4
Наполегливість і винахідливість	2,2 ± 0,1	4,7 ± 0,3	4,8 ± 0,2	2,4 ± 0,2	3,6 ± 0,3	3,8 ± 0,3
Кмітливість	3,5 ± 0,3	4,4 ± 0,4	4,5 ± 0,4	4,0 ± 0,2	4,9 ± 0,3	4,9 ± 0,3
В сер.	3,18±0,24	4,64±0,36	4,7±0,30	3,42±0,26	4,32±0,32	4,38±0,34
Коефіцієнт (r) з III періодом	+ 0,63 ± 0,21*	+ 0,87 ± 0,26*	—	+ 0,59 ± 0,15*	+ 0,78 ± 0,20*	—
Тест Віл'яма Кемпбелла $M \pm m$						
Контактність	3,0 ± 0,1	3,2 ± 0,3	3,6 ± 0,4	2,4 ± 0,2	3,3 ± 0,3	3,2 ± 0,4
Здатність слідувати за людиною	3,8 ± 0,2	4,0 ± 0,3	3,4 ± 0,3	4,4 ± 0,4	4,0 ± 0,3	3,4 ± 0,2
Прагнення чинити опір	3,4 ± 0,3	3,5± 0,4	3,9 ± 0,4	2,4 ± 0,2	3,0 ± 0,4	3,4 ± 0,3
Готовність до підкорення	4,2 ± 0,4	3,0 ± 0,2	3,5 ± 0,2	2,2 ± 0,1	2,9 ± 0,2	3,0 ± 0,2
Домінування при взятті на руки	4,0 ± 0,4	4,4 ± 0,4	4,3 ± 0,3	4,0 ± 0,3	3,4 ± 0,4	3,8 ± 0,4
В сер.	3,68±0,28	3,62±0,32	3,74±0,22	3,08±0,24	3,32±0,32	3,36±0,30
Коефіцієнт (r) з III періодом	+ 0,28 ± 0,07	- 0,09 ± 0,09	—	+ 0,04 ± 0,08	0,00 ± 0,01	—

Примітка. * $P \geq 0,95$

Так, результати тестування особливостей поведінки цуценят на першому періоді соціалізації двома методами, здебільшого, співпадали і знаходились на

рівні 3,08-3,68 балів ($P \leq 0,95$). Причому, різниця в поведінці між тваринами протилежної статі, була також незначною і статистично невірогідною ($P \leq 0,95$).

Зі зростанням цуценят, результати тестування їхніх поведінкових особливостей, різними методами, суттєво відрізнялись. Зокрема, на другому періоді соціалізації тварин, показники тестування їхньої поведінки за методикою Стенлі Корена, були значно вищими (4,32-4,64 бал.), ніж за методикою Віл'яма Кемпбелла (3,32-3,62 бал.) ($P \geq 0,95$). Різниця між показниками оцінки поведінкових реакцій щенят протилежної статі, була не суттєвою ($P \leq 0,95$).

Аналогічна картина спостерігалась і на третьому періоді соціалізації тварин. Результати оцінки особливостей поведінки дослідних цуценят за методикою Стенлі Корена вірогідно були вищими (4,38-4,7 бал.), ніж результати їх тестування за методикою Віл'яма Кемпбелла (3,36-3,74 бал.) ($P \geq 0,95$). Суттєвої різниці в оцінках поведінки тварин протилежної статі, виявлено не було ($P \leq 0,95$).

Будь яке тестування цуценят має гарантувати успішність подальшогодресування собаки, відповідно цілям його подальшого використання. Дуже зручно було б вибрати ще в місячному віці цуценят, у яких найбільш повно виражені породні особливості поведінки, і пізніше провести відбір тільки за зовнішнім виглядом. До того ж, раннє вибракування економічно вигідне, воно дозволяє підібрати собаці власника, який буде цілком задоволений її поведінкою.

Тому, пошуки найкращого тесту для визначення, наскільки поведінка цуценяти на різних етапах онтогенезу відповідає його породній приналежності та службовому призначенню, стали найбільш актуальним завданням. Тобто, на основі другорядних ознак фенотипу, таких, як вміння орієнтуватися і раціонально пересуватися в просторі, а також зацікавленість у виконанні необхідних дій, кінолог повинен з високою вірогідністю визначити придатність цуценяти до того чи іншого виду використання. Лише повторюваність результатів тестування цуценят на різних етапах їх індивідуального розвитку, показує їх достовірність.

Проведений аналіз кореляційних зв'язків поведінкових ознак цуценят на різних етапах їх соціалізації, в порівнюваних методах тестування, показав, що зазначені в тестах Стенлі Корена ознаки поведінки мають досить високу позитивну кореляцію, в онтогенезі ($r = +0,59 - +0,87$). Тобто, показники оцінки поведінки цуценят на першому и другому етапах соціалізації мали високий корелятивний зв'язок між показниками оцінки тих самих поведінкових ознак на третьому етапі соціалізації.

Що стосується тесту Віл'яма Кемпбелла, то тут спостерігається досить низький кореляційний зв'язок поведінкових ознак цуценят на різних етапах їх соціалізації ($r = -0,09 - +0,28$). Тобто, зазначені в тестах Віл'яма Кемпбелла ознаки поведінки, не утримуються спадково при зміні віку.

Аналіз статевого диморфізму показав, що виразність поведінки не залежить від статі тварини ($P \leq 0,95$).

Висновки:

1. Отримані в дослідженнях дані свідчать про розбіжність в результатах тестування поведінкових якостей цуценят методами Стенлі Корена та Віл'яма Кемпбелла.

2. Зазначені в тестах Стенлі Корена ознаки поведінки мають досить високу позитивну кореляцію в онтогенезі ($r = +0,59 - +0,87$), а отже, при зміні віку, безсумнівно успадковуються, на відміну від ознак, зазначених в тестах Віл'яма Кемпбелла ($r = -0,09 - +0,28$).

3. Найвищий кореляційний зв'язок, в тестах Стенлі Корена, відзначався між показниками тестування цуценят на II і III періодах соціалізації ($r = +0,78 - +$

0,87). А отже, в якості практичного застосування, рекомендовано вік, приблизно 14 - 17 тижнів, як ідеальний період для тестування цуценят.

4. Вивчення кореляційних зв'язків поведінкових особливостей цуценят на різних етапах онтогенезу, дало змогу виявити найбільш інформативні маркери селекції (психофізіологічні властивості), зазначені в тестах Стенлі Корена, а отже і можливість підвищити вірогідність відбору собак за поведінковими ознаками в ранньому віці. Крім цього, результати оцінки психофізіологічних властивостей цуценят дозволять дати рекомендації по вибору методів дресирування з урахуванням фенотипічних особливостей особини, з метою, більш ефективного подальшого використання їх потенціалу.

Бібліографічний список

1. Генри Аскью. Проблемы поведения собак и кошек и методы их устранения. Москва : Аквариум ЛТД, 2004. 624 с.
2. Варлаков В. Программа тестирования темперамента щенка или необучение молодой собаки. *Доберман*. 1996. № 3. С. 13.
3. Гриценко В. В. Коррекция поведения, или перевоспитание собак. Москва : ТОО «Фита» : Посад, 1996. 117 с.
4. Доброцветова Е. А. Психологические тесты для щенков. *Клуб служебного собаководства*. Москва : Патриот. 1989. С. 140–144.
5. Крушинский Л. В. Эволюционно-генетические аспекты поведения. *Крушинский Л. В. Избранные труды*. Москва : Наука. 1991. 259 с.
6. Московкин Л. А., Московкина И. О. Курс кинологии. Москва : Колос, 2004. 145 с.
7. Мычко Е. Н., Сотская М. Н., Беленький Ю. В., Журавлев В. А. Поведение собаки. Москва : ООО Аквариум-Принт, 2004. 400 с.
8. Полищук Ф. К., Трофименко О. Л. Основы кинологии. Теоретический и практический аспекты дрессировки. Киев-Ирпень : Перун, 2003. 200 с.
9. Тест Стенли Корена на собачий IQ [Электронный ресурс]. URL: <http://povodok.by/article/training/test-stenli-korena-na-sobachij-iq/>
10. Тест Кэмпбелла для оценки характера щенка [Электронный ресурс]. URL: <https://dogtricks.ru/stati-o-dressirovke/test-keipbella-dlya-shhenkov/>
11. Щеглов Е. В., Попов В. В., Мельникова Е. К. Генетика и разведение собак : учеб. пособ. Москва : Колос, 2013. 111 с.

References

1. Genri, Askiu (2004). Problemy povedeniia sobak i koshek i metody ikh us-traneniia [Behavioral problems of dogs and cats and methods of their elimination]. Ak-varium LTD [in Russian].
2. Varlakov, V. (1996). Programma testirovaniia temperamenta shchenka ili ne-obuchenie molodoi sobaki [Puppy temperament testing program or young dog untrain-ing]. *Doberman*, 3, 13 [in Russian].
3. Gritcenko, V. (1996). Korrektciia povedeniia, ili perevospitanie sobak [Be-havior correction, or reeducation of dogs]. Moscow : TOO «Fita» : Posad [in Russian].
4. Dobrotcvetova, E. (1989). Psikhologicheskie testy dlia shchenkov [Psycho-logical tests for puppies]. *Klub sluzhebnogo sobakovodstva*. Moscow : Patriot, 140–144 [in Russian].
5. Krushinskii, L. (1991). Evoliutcionno-geneticheskie aspekty povedeniia [Evo-lutionary-genetic aspects of behavior]. *Izbrannye trudy*. Moscow : Nauka [in Russian].

6. Moskovkin, L. & Moskovkina, I. (2004). Kurs kinologii [Course of cynology]. Moscow : Kolos [In Russian].
7. Mychko, E., Sotskaia, M., Belenkii, Iu. & Zhuravlev, V. (2004). Povedenie sobaki [Dog behavior]. Moscow : OOO Akvarium-Print [In Russian].
8. Polishchuk, F. & Trofimenko O. (2003). *Osnovy kinologii. Teoreticheskii i prakticheskii aspekty dressirovki* [Bases of cynology. Theoretical and practical aspects of training]. Kiev-Irpen : Perun [in Russian].
9. Test Stenli Korena na sobachii IQ [Stanley Coren Canine IQ Test]. URL: <http://povodok.by/article/training/test-stenli-korena-na-sobachij-iq/> [in Russian].
10. Test Kempbella dlia otcenki kharaktera shchenka [Campbell Puppy Test] URL: <https://dogtricks.ru/stati-o-dressirovke/test-keipbella-dlya-shhenkov/> [In Russian].
11. Shcheglov, E., Popov, V. & Melnikova, E. (2013). Genetika i razvedenie sobak : ucheb. Posob [Genetics and breeding of dogs : textbook]. Moscow : Kolos [in Russian].

ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА ЩЕНКОВ КАК МАРКЕРЫ ОТБОРА ДЛЯ ИХ ДАЛЬНЕЙШЕГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ

Коваленко В. Н., Глазков Э. А., Галицкая Л. Н., Левченко А. В., ГУ «Луганский государственный медицинский университет»

При отборе щенков, пригодных для дальнейшего выращивания, дрессировки и тренировки, необходимо уделять внимание, как состоянию их здоровья, так и проявлению необходимых психофизиологических качеств. Психофизиологические качества (свойства) щенков реализуются в их поведении, поэтому для определения их состояния проводятся различные тестовые испытания, в которых моделируют некоторые жизненные ситуации, которые помогают определить необходимое поведение животных. Психофизиологические свойства щенков выступают как задатки или способности, развитие которых в процессе дальнейшей дрессировки и тренировки обеспечивает выполнение поставленных перед кинологическими подразделениями задач.

В изложенном материале приведен сравнительный анализ и повторяемость результатов тестирования щенков на разных этапах их индивидуального развития, по методикам Стэнли Корена и Вильяма Кэмпбелла.

Полученные в исследованиях данные свидетельствуют о расхождении в результатах тестирования поведенческих качеств щенков методами Стэнли Корена и Вильяма Кэмпбелла. Указанные в тестах Стэнли Корена признаки поведения имеют достаточно высокую положительную корреляцию в онтогенезе ($r = +0,59 - +0,87$), а, следовательно, при изменении возраста, несомненно, наследуются, в отличие признаков указанных в тестах Вильяма Кэмпбелла ($r = -0,09 - 0,28$). Самая высокая корреляционная связь, в тестах Стэнли Корена, наблюдалась между показателями тестирования щенков на II и III периодах социализации ($r = +0,78 - +0,87$).

Изучение корреляционных связей поведенческих особенностей щенков на разных этапах онтогенеза, позволило выявить наиболее информативные признаки для селекции (маркеры), а, следовательно, и возможность повысить достоверность отбора щенков по поведенческим признакам в раннем возрасте.

В качестве практического применения, рекомендуется возраст, примерно 14 - 17 недель, как идеальный период для тестирования щенков, с использованием наиболее информативных маркеров селекции (психофизиологических свойств), указанных в тестах Стэнли Корена.

Ключевые слова: щенки, психофизиологические свойства, поведение, тесты, отбор.

PSYCHOPHYSIOLOGICAL PROPERTIES OF PUPPIES AS SELECTION MARKERS FOR THEIR FURTHER USE

Kovalenko V. M., Glazkov E. O., Halytska L. M., Levchenko A. V. Luhansk State Medical University

When selecting puppies suitable for further breeding, training and coaching, it is necessary to pay attention to both the state of health and the expressiveness of the necessary psychophysiological qualities. Psychophysiological qualities (properties) of puppies are realized in their behavior, so to determine their condition, various tests are conducted, which simulate some life situations that help determine the necessary behavior of animals. Psychophysiological properties of puppies act as inclinations or abilities, the development of which in the process of further training (training) ensures the implementation of the tasks set before the cytological units.

This material provides a comparative analysis and repeatability of test results for puppies at different stages of their individual development, according to the methods of Stanley Koren and William Campbell. The findings suggest a discrepancy in the results of testing the behavioural qualities of puppies by the methods of Stanley Koren and William Campbell. The behavioural traits reported in the Stanley Roots tests have a fairly high positive correlation in ontogenesis ($r = +0.59 - +0.87$), and therefore, with age, are undoubtedly inherited, in contrast to the traits reported in the William Campbell tests ($r = -0.09 - +0.28$). The highest correlation, in Stanley Koren's tests, was observed between the indicators of testing puppies in the II and III periods of socialization ($r = +0.78 - +0.87$).

The study of correlations of behavioral characteristics of puppies at different stages of ontogenesis, allowed us to identify the most informative features for selection (markers), and hence the ability to increase the likelihood of selection of puppies for behavioral characteristics at an early age.

As a practical application, the recommended age is approximately 14 - 17 weeks, as an ideal period for testing puppies, using the most informative selection markers (psychophysiological properties) specified in the Stanley Root tests.

Key words: puppies, psychophysiological properties, behavior, tests, selection.